

De economie van Airbnb

**MICHÈLE
DE WAARD**

Financieel-
economisch
journalist en
publicist

Een ‘snel groeiend fenomeen’. Een ‘niet te stuiten trend’. Aan de opmars van de deeleconomie gaat geen weg voorbij.

Dat bleek tijdens de ESB-sessie op de Nederlandse Economedag, die op 6 november door de Koninklijke Vereniging voor de Staathuishoudkunde (KVS) in Amsterdam werd georganiseerd. Honderden economen, studenten en andere belangstellenden woonden de Economedag bij, die traditioneel bij De Nederlandsche Bank werd georganiseerd.

Zestien academische en beleidssessies vonden er plaats over thema's als de huizenmarkt, financiële stabiliteit en herverdeling. Bij de ESB-sessie stond het nieuwe delen centraal ofwel ‘De economie van Airbnb’. De Tilburgse hoogleraar Economie Eric van Damme, de Utrechtse hoogleraar Innovatiestudies Koen Frenken en Guido Biessen, directeur Algemene Economische Politiek en de belangrijkste beleidsambtenaar op het gebied van deeleconomie bij Economische Zaken, discussieerden met elkaar en het publiek over dit nieuwe fenomeen. Alle drie wierpen ze de vraag op of de overheid moet ingrijpen of juist niet.

De deeleconomie is in enkele jaren een nieuwe internationale trend geworden. “Over de hele wereld slaan mensen de handen ineen om het soort economie te bouwen dat we willen zien”, zei de Amerikaanse Natalie Foster vorig jaar op de SHARE-conferentie in San Francisco, de stad waar de deeleconomie is ontstaan. “We delen onze huizen, onze auto's, onze kennis, onze tijd en ons geld”, aldus Foster, die een economische revolutie ziet ontstaan.

Ook in Nederland wint de deeleconomie of *peer-to-peer*-economie terrein, met Marktplaats als bekend voorbeeld. Het aantal platforms stelt volgens Van Damme met dertig tot vijftig nog niet heel veel voor. Bovendien mag de taxidienst UberPop niet meer actief zijn, en Airbnb had vorig jaar in Amsterdam slechts twee procent van de kameraccommodaties die verhuurd werden, berekende Van Damme. Hij heeft de literatuur over de deeleconomie bestudeerd die nog klein is. Wel verschijnen er steeds meer papers.

Adviesbureau PwC voorziet, ondanks het nog kleine marktaandeel van de deeleconomie, zelfs een spectaculaire groei van deze sector van 35 procent per jaar. “Dat is niet onaanzienlijk”, aldus Van Damme. Met 15.000 accommodaties zou Airbnb in Nederland al bijna twee keer zo groot zijn als de grootste Nederlandse hotelketen Van der Valk,

blijkt uit een recent onderzoek van ING. De onderzoekers van de bank verwachten de komende jaren verdere groei van de Airbnb-woningen.

Maar het zijn allang niet meer alleen kamers of auto's die tot de deeleconomie horen. Via internetplatforms delen particulieren met andere particulieren tal van *assets*, zegt Van Damme. Hij spreekt liever van peer-to-peer-economie, waarbij verhuurd of verkocht wordt. Consumenten zijn zowel aan de vraag- als aan de aanbodzijde actief, zodat een nieuwe marktpartij ontstaat – de zogenaamde *prosument*. Intermediairs zijn actief om beide zijden van de markt te matchen. De mate waarin intermediairs invloed hebben op de uiteindelijke prijs, hangt af van de manier waarop de match tot stand komt. Wanneer vrager en aanbieder meer specifieke informatie uitwisselen (bijvoorbeeld over een slaapplek in een stad) dan komt een match decentraal tot stand en ook de prijs. Bij transacties tussen partijen die een generieke dienst zoeken (denk aan een ritje van A naar B), kan het intermediaire platform zelf de match bepalen en daarmee ook de prijs.

Het gaat hier om echt nieuwe spelers, meent Van Damme. Zij ordenen de markt. In het verleden werd marktordering als een publiek goed gezien, waarbij de overheid een sturende hand had. Het opmerkelijke is volgens Van Damme dat bij de peer-to-peer-economie er een marktpartij is, die de markt ordent. Airbnb koppelt mensen die een slaapplek zoeken aan mensen die er een aanbieden. Uber koppelt mensen die vervoer zoeken aan mensen die vervoer aanbieden. BlaBlaCar doet dat ook, over grotere afstanden. Via MyWheels of SnappCar kun je je auto verhuren.

Ook kun je aan crowdfunding doen, waarbij je je geld kwijt kunt op zo'n marktplaats. Veel entrepreneurs vragen om geld of om advies. Zij worden ook gematched. Zelfs kinderoppassing worden op platforms aangeboden, of hulpen in het huishouden.

NIEUWE VERTROUWENSMECHANISMEN

Van Damme noemt het verbazingwekkend dat deze markten functioneren. “Het is heel verrassend dat mensen bereid zijn hun geld te geven aan een start-up die ze helemaal niet kennen of dat ze via internet een onbekende babysitter in huis halen.” Hij meent dat de markt het vertrouwensprobleem zelf moet oplossen. Dat is een belangrijke les van dergelijke platforms.

Hoe je vertrouwen kan opbouwen, is volgens de Tilburgse hoogleraar de hamvraag voor de hele nieuwe sector van de deeleconomie.

Vertrouw je iemand die een kamer verhuurt? Niet altijd. Van Damme verwees hierbij naar incidenten in de VS waar een kamerverhuurder een kannibaal bleek te zijn. “Dat heb je liever niet.” Ook kan de chauffeur van de taxi die komt voorrijden een roekeloze automobilist zijn. En als je je auto uitleent wilt je hem toch ook niet in de kreukels terugkrijgen.

“Vertrouw je de entrepreneurs aan wie je je geld uitleent en vertrouw je een onbekende babysitter je kind toe?”, hield hij de zaal voor. En, hoe screen je een kannibaal eruit?

Toch weten Uber en Airbnb in de praktijk problemen zoals slechte kwaliteit of roekeloos gedrag in de hand te houden. Dat gebeurt via het gebruik van reputatiemechanismen. Anders dan bij traditionele markten waar vooraf gescreend wordt, gebeurt dat bij internetplatforms achteraf. Elke transactie wordt geëvalueerd door zowel de aanbieder als de vrager. Daardoor bouwen handelaren een digitale reputatie op zodat mensen kunnen zien of iemand goed of slecht is gewaardeerd.

Bij Airbnb wordt bijvoorbeeld vijftig procent van de aanvragen naar kamers afgewezen, weet Van Damme. Dat betekent wel dat mensen, die na lang zoeken dachten de beste match gevonden te hebben, na afwijzing van het platform verdwijnen.

HERBEZINNING VAN REGULERING

Maar waar treden bij deze nieuwe verdienmodellen fricties op, was een vraag die Guido Biessen van het ministerie opwierp. De televisiebeelden van boze taxichauffeurs in Amsterdam, Brussel en Berlijn herinnert menigeen zich, omdat Uber-chauffeurs onder de prijs werken. En in Amsterdam werden buurtbewoners horendol van de snel stijgende hoeveelheid rolkoffertjes die over de straatstenen hobbelden.

Minister Kamp heeft eerder laten weten positief te staan tegenover de deeleconomie. Hij wil Nederlanders vooral laten profiteren van de vernieuwing. Wel wil Kamp met andere ministers bekijken welke wetten de innovatie belemmeren en gemoderniseerd moeten worden. Voor Biessen staat centraal welke publieke belangen gewaarborgd moeten worden. Hij wees op de overlast voor bepaalde buurten met veel toeristen en op ‘oneerlijke concurrentie’ van Airbnb, omdat woningen aan de woningvoorraad zouden worden onttrokken. Amsterdam heeft het probleem zelf opgelost door aanbieders van kamers een maximale verhuurtermijn op te leggen van zestig dagen en een maximum aantal personen. “Maar dit is een typische oplossing voor Amsterdam, die in Delfzijl niet nodig zal zijn”, aldus Biessen.

Het ministerie wil in ieder geval ruimte geven aan pilots, aan experimenten om vernieuwing te stimuleren. En bij eventuele nieuwe wetgeving is wat hem betreft een hamvraag: is er een algemeen belang dat geborgd moet worden.

“Daar heb ik moeite mee”, reageerde een deelnemer in de zaal. Het consumentenbelang staat toch niet gelijk aan het publieke belang? Bij de taxidienst van Uber gaat het wel degelijk om een consumentenbelang, vond Biessen. “De kwaliteit is in het geding. UberPop voldoet niet aan de voorwaarden die de overheid aan de taximarkt stelt, zoals een taximeter, een boordcomputer, een verklaring

ESB award 2015

De ESB sessie over de deeleconomie werd voorafgegaan door de uitreiking van de ESB-award 2015. De prijs is toegekend aan Espen Moen, Plamen Nenov en Florian Sniekers voor hun artikel ‘Eerst kopen of eerst verkopen op de woningmarkt’. Dit artikel, een Nederlandse versie van Florian zijn job-market paper, blonk uit in academische onderzoekskwaliteit, beleidsrelevantie en de toegankelijke schrijfstijl.

omtrent gedrag en rusttijden. Reden waarom UberPop zich volgens het College van Beroep voor het bedrijfsleven schuldig maakt aan illegaal taxivervoer en dus verboden is”, reageerde Biessen. Al vindt de VVD in de Kamer dat bepaalde taxiregels op de schop kunnen, omdat de consumentenbelangen bij een initiatief als Uber zijn ingebouwd. Slechte chauffeurs krijgen slechte recensies en zullen door klanten worden gemeden. Dat is volgens Eric van Damme de kracht van de digitale reviews.

Koen Frenken beaamde dat. Juist omdat het gaat om *strangersharing*, delen met vreemden, zijn er op de platforms diverse manieren ontwikkeld om het vertrouwen op te bouwen. De websites nemen volgens Frenken zo veel mogelijk onzekerheden weg die vroeger nog wel bestonden. Mensen reviewen elkaar waardoor reputatie wordt opgebouwd. Bedrijven bieden microverzekeringen aan, zoals bijvoorbeeld SnappCar. Andere werken met garantiefondsen, tot wel een miljoen euro per huis, zoals Airbnb.

SOCIALE EN MILIEU-EFFECTEN

Frenken wees ook op de sociale en milieu-effecten van het nieuwe delen. Een stad als Amsterdam heeft de deeleconomie volgens hem omarmd, omdat de sociale cohesie bevordert zou worden. Bovendien herbergt de peer-to-peer-economie de belofte van duurzame consumptie. Door het delen van auto's kan het autobezit verminderd worden. Hij verwees in dit verband naar onderzoek waaruit blijkt dat op tien personen, die een auto delen er drie auto's kunnen verdwijnen. Dat heeft weer positief effect op CO₂-uitstoot.

Is er toch niet meer internationale regulering nodig, wilde een bezoeker weten. Er ontstaan immers ook monopolisten, bijvoorbeeld op het gebied van huishoudelijke diensten. Niet nodig, meende Frenken, want de deeleconomie ontwikkelt zich heel lokaal. Alleen de markt voor wonen niet. En vrees voor monopolies die de prijs bepalen? Frenken en Biessen zien geen bedreiging. Bovendien, de Mededingingswet in Nederland is juist opgerecht waardoor prijsafspraken geoorloofd zijn voor bedrijven die minder dan tien procent marktaandeel hebben.

“Mijn conclusie,” zei Van Damme, “het zijn fantastische deelmarkten.” Maar het is oppassen geblazen dat ze niet door te veel regulering worden afgeknepen.